

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windpark Heineken te Zoeterwoude

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

27 juni 2012 / rapportnummer 2672-23

1. Hoofdpunten van het MER

Delta Energy BV wil samen met Heineken Nederland BV op de locatie van de brouwerij van Heineken in Zoeterwoude een windpark realiseren van 4 windturbines met een totaal vermogen van ca 12 MW. Voor de besluitvorming over de Omgevingsvergunning (Wabo) en eventueel een Waterwetvergunning wordt de procedure voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. Gedeputeerde staten van Zuid-Holland is bevoegd gezag.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het goed kunnen meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- alternatieven, bestaand uit één alternatief met 4 turbines met een ashoogte van 85 meter en één alternatief met 3 turbines met een ashoogte hoger dan 85 meter zoals in de NRD voorgesteld;
- varianten voor de exacte situering van de turbines binnen de beoogde locatie;
- de totale energieopbrengst en de opbrengst per turbine;
- de invloed van de windturbines op het landschap;
- de effecten op vogels en vleermuizen en toetsing van deze effecten aan de natuurwetgeving;
- de effecten op de leefomgeving door geluid en slagschaduw;
- een overzicht met daarin per alternatief en variant de absolute en de relatieve effecten (effecten per eenheid van opgewekte energie) op landschap, natuur en leefomgeving.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (verder NRD). Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de NRD voldoende aan de orde komen.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

2. Achtergrond, locatiekeuze en beleidskader

2.1 Nut en noodzaak

De aanleiding voor het initiatief zoals opgenomen in de NRD kan overgenomen worden in het MER.

Geef in het MER een schatting van de hoeveelheid vermeden emissies wanneer het voorne- men wordt gerealiseerd.² Gebruik ter bepaling van de CO₂ –emissiereductie de getallen uit het Protocol Monitoring Duurzame Energie.

Geef aan in hoeverre het voorneemen bijdraagt aan de gemeentelijke en provinciale doelstel- lingen voor windenergie en emissiereducties.

De Commissie beperkt zich in haar advisering tot de inhoudelijke milieu-informatie over het voorneemen. Dat betekent dat zij de volgende onderwerpen niet in haar advisering heeft be- trokken.

- de door de nationale overheid gemaakte beleidskeuze voor windenergie en de milieu- verschillen met andere (duurzame) methoden om energie op te wekken;
- de aanvaardbaarheid van wettelijke normen (zoals voor geluid en slagschaduw);
- mogelijke sociaal-economische gevolgen (inclusief planschade) van het voorneemen.

2.2 Locatiekeuze

De locatiekeuze is op basis van de achterliggende Nota Wervelender voldoende gemotiveerd. Neem in het MER een overzicht op van de (milieu-)argumenten die een rol hebben gespeeld bij de keuze voor de locatie en de aanwijzing op provinciaal niveau als gewenste locatie.

Geef aan of realisatie van een windpark op de locatie Heineken consequenties heeft voor of beïnvloed wordt door andere (geplande) windparken in de directe omgeving.

2.3 Beleidskader en besluiten

De NRD geeft een goed overzicht van de beleidsdocumenten die relevant zijn voor het initia- tief en welke randvoorwaarden daaruit voort vloeien. Deze informatie kan in het MER worden overgenomen.

Geef aan hoe het voorneemen past in vigerende ruimtelijke plannen van gemeente en provin- cie.

De voorwaarden voor realisatie vanuit de gemeente zoals opgenomen in het Besluit principe- akkoord windturbines 2010 zijn in de NRD helder aangegeven en kunnen worden overgeno-

² Bij vermeden emissies kan naast CO₂ ook gekeken worden naar vermeden emissies van bijvoorbeeld PM₁₀, NO_x en SO₂.

men in het MER. Geef daarbij aan of deze voorwaarden ruimte laten om op basis van de informatie in het MER de exacte uitvoering aan te passen.

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor de omgevingsvergunning. Daarnaast zullen mogelijk andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

De NRD geeft een goede beschrijving van het voornemen. Neem in het MER ook een beschrijving op (geïllustreerd met duidelijk kaartmateriaal) van de bijkomende voorzieningen en activiteiten zoals de bekabeling, transformatorgebouwen, wegen en eventueel hekwerk. Geef op hoofdlijnen aan wat de verwachte levensduur van de windturbines is. Breng ook in beeld hoe de aanlegfase zal voorlopen. Wat is de planning en doorlooptijd? Is er sprake van tijdelijke voorzieningen, zoals opstelplaatsen voor kranen?

3.2 Alternatieven

De NRD geeft al een aanzet voor de alternatieven die in het MER onderzocht zullen worden.

De Commissie onderschrijft de wenselijkheid om naast het voornemen, bestaande uit 4 windturbines met een ashoogte van 85 m, een alternatief te onderzoeken met 3 turbines met een ashoogte van meer dan 85 meter. Uit de vergelijking van de alternatieven kan namelijk duidelijk worden of met 3 hogere turbines winst te behalen is ten aanzien van landschappelijke inpassing, effecten op natuur en effecten op de leefomgeving.

De Commissie adviseert om daarbij een plaatsing te onderzoeken met een zo'n klein mogelijk effect op de leefbaarheid bij woningen in de nabijheid van de turbines, waaronder een zo westelijk mogelijk gelegen compacte opstelling van de turbines.³

3.3 Vergelijking alternatieven

Geef naast een vergelijking van effecten in absolute zin, ook een vergelijking van de relatieve effecten van het totale park, dat wil zeggen de effecten per eenheid van opgewekte energie (kWh).⁴

Om een goede afweging te kunnen maken tussen de alternatieven, is ook informatie nodig over de effecten van iedere turbine afzonderlijk (zie 4.1)

³ In alle zienswijzen wordt aandacht gevraagd voor de gevolgen voor de woon- en leefomgeving langs het Groenendijksepad.

⁴ Dus niet alleen kwalitatief (--, ++) maar ook kwantitatief: bijvoorbeeld: het aantal vogelslachtoffers per opgewekte kWh, het grondoppervlak (m²) en het aantal woningen binnen de geluidcontouren per kWh.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Energieopbrengsten

Bepaal per windturbine de energieopbrengsten en geef aan welke methode is gehanteerd, inclusief uitgangspunten m.b.t. de windstatistiek en vermogenscurven van de windturbines. Laat zien wat de gevolgen zijn van windturbines met verschillende ashoogtes en rotordiameters en welke verschillen optreden in opbrengsten tussen de turbineposities.

4.2 Landschap

In de NRD worden de beoordelingscriteria voor landschap, cultuurhistorie en archeologie goed benoemd.

Werk deze beoordeling in het MER uit⁵ en besteed daarbij ook aandacht aan de volgende onderwerpen:

- Ga in op de zichtbaarheid van de alternatieven vanuit de verschillende zichthoeken, zowel op relatief korte afstand als vanaf grote afstanden in verband met de openheid en lange zichtlijnen. Gebruik als ondersteuning visualisaties waarbij met fotomontages ingegaan wordt op de kwalitatieve zichtbaarheid, gezien vanuit ooghoogte. Beschrijf bij elke visualisatie/standpunt het effect van de lijn op de omgeving. De Commissie acht de toepassing van zogenaamde viewsheds, zoals gesuggereerd in de NRD, in dit MER minder zinvol aangezien de met viewshed gepresenteerde effecten weinig onderscheidend zullen zijn voor de alternatieven en varianten die aan de orde zijn.
- Naast grootschalige effecten op het landschap treden ook kleinschalige effecten op. Zo is er een kleinschalig landschap met schaapskooi gecreëerd op het terrein van Heineken, waar mogelijk een turbine wordt bijgeplaatst. Besteed aandacht aan deze effecten. Houd ook rekening met het molenbiotoop van de Barremolen.⁶

4.3 Natuur

Het voornemen kan gevolgen hebben voor natuur. Met name vleermuizen en vogels kunnen in aanvaring komen met draaiende rotorbladen van turbines en in het geval van vogels ook bij stilstaande bladen. Bij vleermuizen kan, indien ze zich vlak bij draaiende rotorbladen bevinden, ook sterfte optreden door plotselinge drukverschillen. Vogels en vleermuizen zijn strikt beschermd, wat wil zeggen dat plannen en projecten geen afbreuk mogen doen aan de staat van instandhouding van de verschillende soorten.

Beschrijf voor de aanlegfase in het MER tenminste:

- het gebied waarbinnen beschermde soorten beïnvloed kunnen worden door werkzaamheden, bijvoorbeeld door verwijdering van vegetatie en verstoring door licht, geluid en/of trillingen;

⁵ Betrek daarbij het advies van H+N+S, Windenergie en Nationale Landschappen (2011).

⁶ In het Bestemmingsplan Barremolen 2011 is een aantal voorwaarden gesteld aan nieuwe bebouwing in de omgeving.

- de soorten⁷ die binnen het studiegebied (kunnen) voorkomen en de betekenis van het studiegebied voor deze soorten;
- de mogelijke gevolgen voor deze soorten;
- relevante mitigerende maatregelen, bijvoorbeeld uitvoering van aanlegwerkzaamheden in de ecologisch minst kwetsbare periode.

Beschrijf voor de gebruiksfase in het MER tenminste:

- de effecten van het windpark (onder andere direct ruimtebeslag) op de flora en fauna van het studiegebied;
- een onderbouwde indicatie van het te verwachten aantal aanvaringslachtoffers bij vogels en vleermuizen ten gevolge van seizoenstrek, foerageertrek, slaaptrek en eventueel trek van/naar hoogwatervluchtplaatsen (bij seizoenstrek van vogels kan informatie per groep van soorten volstaan);
- de barrièrewerking. Geef informatie op soortniveau voor zover zinvol (bij seizoenstrek van vogels kan informatie per groep van soorten volstaan);
- de verstoring van broed-, rust- en foerageergebieden;
- relevante mitigerende maatregelen.⁸

Natuurbeschermingswet 1998

Het voornemen heeft mogelijk via externe werking gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied De Wilck, dat op 1 tot 1,5 kilometer afstand ligt.

- Ga in op de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied De Wilck.
- Toets de mogelijke gevolgen van het voornemen aan de instandhoudingsdoelstellingen, in het bijzonder aan de twee soorten Kleine zwaan en Smient waarvoor instandhoudingsdoelen voor De Wilck zijn opgenomen en geef aan of en zo ja op grond waarvan met zekerheid kan worden gesteld of mogelijke significante negatieve gevolgen (afzonderlijk en in cumulatie met andere activiteiten en projecten⁹) op voorhand zijn uit te sluiten.
- Wanneer significante gevolgen niet zijn uit te sluiten, dan moet een passende beoordeling worden opgesteld. Wanneer het MER uitsluitend gebruikt gaat worden ter onderbouwing van de vergunningaanvraag behoeft de passende beoordeling strikt genomen geen onderdeel uit te maken van het MER. Echter voor een integrale beoordeling van alternatieven en effecten heeft dit duidelijke meerwaarde. Wanneer het MER ook als plan-m.e.r. moet gaan dienen, dan moet de eventueel op te stellen passende beoordeling wel deel uit maken van het plan-MER.
- Ga in op de mitigerende maatregelen die mogelijk de effecten deels of helemaal te niet kunnen doen.

⁷ Deze analyse kan beperkt blijven tot beschermde soorten (tabel 2, tabel 3 en vogels conform het 'vrijstellingbesluit'; AMvB artikel 75 Flora- en faunawet) en eventuele overige relevante soorten zoals Rode lijstsoorten. Geef bij vogels en vleermuizen kwantitatieve informatie (aantal broedparen, omvang foerageerroutes e.d.).

⁸ Bijvoorbeeld voor vleermuizen door het stopzetten van de turbines in windarme warme nachten (grote aanvaringskans, kleine energieopbrengst), zie bijvoorbeeld **Winkelman**, J.E., **Kistenkas**, F.H., **Epe**, M.J. 2008. Ecologische en natuurbeschermingsrechtelijke aspecten van windturbines. Alterra rapport 1780, Alterra.

⁹ Bij cumulatie dienen alle projecten/activiteiten meegenomen te worden die zeker of waarschijnlijk gerealiseerd zullen worden, en gecombineerd met het voornemen een groter effect op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen hebben dan het voornemen alleen. Zo is direct ten oosten van dit project het tracé opgenomen van de 380 kV Noordring, die een deels vergelijkbaar effect kan hebben op vogels.

Provinciale ecologische hoofdstructuur (EHS)

In het studiegebied bevinden zich EHS gebieden en ecologische verbindingzones. De verbindingzone de Elfenbaan ligt direct ten zuiden en parallel aan de beoogde opstelling.

Beschrijf de status van de EHS-gebieden zoals uitgewerkt door de provincie Zuid-Holland, (bestaande natuur, verbindingzones etc.) Beschrijf de (vastgestelde of aannemelijke) wezenlijke waarden en kenmerken van deze EHS-gebieden en de invloed van het voornemen hierop. Geef aan of ruimtebeslag aan de orde kan zijn, ook rekening houdend met toegangswegen en rotorbladen van de turbines. Voor de EHS geldt een 'nee-tenzij' regime. Geef aan hoe het 'nee-tenzij' regime provinciaal is uitgewerkt in een toetsingskader. Beschrijf bij eventuele gevolgen welke mitigerende maatregelen genomen kunnen worden.

Soortenbeschermingsregime

Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor op grond van de Flora- en faunawet beschermde soorten¹⁰ en bepaal of verbodsbepalingen overtreden worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Motiveer op grond waarvan verondersteld wordt dat een eventueel benodigde ontheffing wordt verleend. Geef bij eventuele negatieve effecten aan op welke wijze mitigatie en compensatie kan worden toegepast.

4.4 Leefomgeving

Het windpark kan gevolgen hebben voor de leefomgeving van de inwoners in het gebied. Bekend is dat mensen ook bij geluidsniveaus onder de wettelijke normen hinder kunnen ervaren van windturbines. Ook niet-akoestische factoren, zoals slagschaduw en zichtbaarheid van de turbines bepalen of c.q. in welke mate mensen (geluid)hinder ervaren van windturbines.¹¹

Toets dus niet alleen aan de wettelijke normen voor o.a. geluid en slagschaduw, maar besteed ook aandacht aan de milieubelasting onder de wettelijke normen en de mate waarin alternatieven en varianten zich hierin onderscheiden.

Maak gebruik van de rekenmethodiek ten behoeve van windenergie conform het Activiteitenbesluit.

Geluid

Bepaal naast het aantal geluidsgevoelige objecten binnen de wettelijke geluidcontouren (zoals voorgesteld in de NRD) ook de geluidbelasting L_{den} op maatgevende woningen in het gebied. Geef aan welke windstatistiek, bronvermogens van de windturbines en overdrachtsmodel zijn gehanteerd, inclusief invoergegevens en resultaten.

¹⁰ Bij de inventarisatie van de beschermde soorten kan onder andere gebruik worden gemaakt van gegevens van het (vernieuwde) Natuurloket: www.natuurloket.nl en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur: www.gegevensautoriteitnatuur.nl.

¹¹ Zie bijvoorbeeld het rapport van G.P. van den Berg en N.M. Kuijeren, 2008, *Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden*, 609333002/2008, RIVM, Bilthoven.

Aangezien laagfrequent geluid een gevoelig onderwerp is bij windturbineprojecten adviseert de Commissie om vast te stellen welke laagfrequente geluidsniveaus op de woningen te verwachten zijn en of dit voldoet aan de algemeen gehanteerde normcurves.¹²

Beschouw tevens de gecumuleerde geluidbelasting (ten gevolge van de andere geluidbronnen en windturbines) in het gebied, eveneens uitgedrukt in Lden.¹³ Daarbij kan worden gedacht aan verkeerslawaai en industriellawaai (de windturbines en een aantal omliggende woningen liggen binnen de zone van het gezonde industrieterrein).¹⁴

Slagschaduw

Van alle windturbines gezamenlijk moeten de slagschaduwcontouren (in ieder geval de 6- en 15-uurscontouren) worden vastgesteld en het aantal woningen binnen deze contouren. Bepaal of aan de wettelijke normen conform het Activiteitenbesluit kan worden voldaan.

Mitigerende maatregelen

Breng, zeker bij overschrijding van de normen (geluid en slagschaduw) bij woningen, in beeld welke maatregelen mogelijk zijn om aan wettelijke eisen te voldoen, dan wel hinder te beperken. Daarbij kan worden gedacht aan vermogensbeperking, stilstandsregelingen, andere windturbintypes of opstellingconfiguraties.

Wanneer maatregelen nodig zijn om op grond van hinder het vermogen van windturbines te beperken geef dan informatie over de afname van de energieopbrengst.

4.5 Beoordeling overige milieueffecten

De effectbeschrijving op de overige beoordelingscriteria kan conform de NRD plaatsvinden.

Daarbij merkt de Commissie op dat de effecten op de waterhuishouding, zowel op het grond- als op het oppervlaktewater, naar haar inschatting niet onderscheidend zullen zijn voor de alternatieven en varianten. De effecten zullen ook klein zijn. De in de NRD opgenomen (kwalitatieve) beschrijving van de effecten is daarmee uitsluitend uit het oogpunt van volledigheid ten behoeve van de vergunningverlening noodzakelijk.

¹² Toetsing aan laagfrequent geluid is nog niet in wetgeving opgenomen maar behoort inmiddels tot de vaste onderzoeksverplichting rondom windturbineprojecten; getoetst kan worden aan de zgn. NSG-curve laagfrequent geluid of de Vercammencurve. Zie bijvoorbeeld: G.P van den Berg, *Do windturbines produce significant low frequency sound levels?*, 11th International Meeting on Low frequency noise and Vibration and its Control, Maastricht 30 aug. – 1 sept. E. Verheijen e.a., *Evaluatie nieuwe normstelling windturbinegeluid*, RIVM, rapport 680300007/2009, Bilthoven, 2009.

¹³ Hoewel er geen toetsing van cumulatie van geluid aan wettelijke normen kan plaatsvinden, geeft de literatuur wel indicaties van de geluidkwaliteit bij cumulatieve geluidbelastingen, zoals in het RIVM rapport Milieuaandachtsgebieden in Nederland, rapp.nr. 680300005/2008 en de Wet geluidhinder, Reken- en meetvoorschrift geluidhinder hoofdstuk 2, 2006.

¹⁴ Hoewel toetsing van windturbinegeluid niet op de zonegrens plaatsvindt bepaalt het industrieterrein wel het maximaal toegestane geluidniveau op woningen binnen de zone.

5. Overige aspecten

Leemten in milieu-informatie

Geef aan over welke milieuaspecten onvoldoende informatie kan worden gegeven door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

Onzekerheden en evaluatieprogramma

Houd bij de vergelijking van de alternatieven en varianten en bij de toetsing aan (project-)doelen en wettelijke grenswaarden expliciet rekening met de onzekerheden in effectbepalingen. Geef daarvoor in het MER inzicht in:¹⁵

- de waarschijnlijkheid dat effecten optreden, d.w.z. het realiteitsgehalte van de verschillende effectscenario's (best-case en worst-case);
- het belang van de onzekerheden in effectbepalingen voor de significantie van verschillen tussen varianten, en daarmee voor de vergelijking van varianten;
- op welke wijze en wanneer na realisering van het initiatief de daadwerkelijke effecten geëvalueerd worden, bijvoorbeeld via een oplevertoets, en welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn als (project-)doelen en grenswaarden in de praktijk niet gehaald worden.¹⁶

Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de varianten. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Zorg ervoor dat:

- het MER zo beknopt mogelijk is, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst zijn opgenomen;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal is gebruikt, met duidelijke legenda.

Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit, alternatieven en varianten;
- de belangrijkste milieueffecten van de voorgenomen activiteit, alternatieven en varianten met de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de varianten;
- visualisaties van de landschappelijke effecten.

¹⁵ Een factsheet op de website van de Commissie bevat meer informatie over het omgaan met onzekerheden in MER. (http://docs1.eia.nl/mer/diversen/factsheet_19_omgaan_met_onzekerheden_in_mer_webversie.pdf).

¹⁶ Dit sluit aan bij de adviezen van de Commissie Elverding. Met de oplevertoets wordt ook invulling gegeven aan de (tot op heden veelal niet nagekomen) verplichting tot evaluatie van een MER (artikel 7.39 t/m 7.42 van de Wet milieubeheer).

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: DELTA Energy B.V.

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland

Besluit: Omgevingsvergunning en mogelijk Waterwetvergunning

Categorie Besluit m.e.r.: D22.2

Activiteit: oprichting en exploitatie van een windpark

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure: 14 mei 2012

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 14 mei t/m 25 juni 2012

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 3 mei 2012

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 27 juni 2012

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Ir. P. van der Boom

Ir. V.J.H.M. ten Holder (werkgroepsecretaris)

Drs. S.R.J. Jansen

Dr. M.J.F. van Pelt

Drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Notitie reikwijdte en detailniveau Windpark Heineken, Pondera Consult, april 2012;
- Windenergie en Nationale Landschappen. Onderzoek naar studielocaties Nota Wervelden, Rom 3D Maatwerk voor het Landelijk Gebied, H+N+S Landschapsarchitecten, oktober 2011.

De Commissie heeft kennis genomen van 3 zienswijzen, die zij tot en met 25 juni 2012 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

**Advies over reikwijdte en detailniveau van het
milieueffectrapport Windpark Heineken te Zoeterwoude**

ISBN: 978-90-421-3557-4

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

